

Nr 42.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående höjning av vissa postavgifter, jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 16 mars 1951 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 153, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att besluta, att befodringsavgifterna för brev, brevkort, affärshandlingar, paket, postanvisningar, utbetalningskort i postgiro rörelsen, utgivarkorsband, postabonnerade tidningar och tidningsbilagor samt avgifterna för postförskott, rekommendation och assurances skola utgå med belopp och från tidpunkter, som av föredragande departementschefen vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t förordats.

Till utskottet ha överlämnats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen:

1) de likalydande motionerna I: 451 av herr *Ohlon* m. fl. och II: 583 av herr *Ohlin* m. fl., vari hemställts, »att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 153 måtte beträffande befodringsavgifterna för brev, brevkort och affärshandlingar besluta i enlighet med generalpoststyrelsens förslag»;

2) de likalydande motionerna I: 452 av herrar *Wehtje* och *Cassel* samt II: 586 av herr *Hagberg* i Malmö m. fl., vari hemställts, »att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 153 måtte besluta, att postverkets taxor höjas i enlighet med generalpoststyrelsens förslag såsom det redovisas i propositionen»;

3) de likalydande motionerna I: 453 av herr *Holmbäck* m. fl. och II: 584 av herr *Hedlund* i Rådom m. fl., vari hemställts, »att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 153 ville besluta, att höjningen av postavgiften för utgivarkorsband och postabonnerade tidningar måtte fastställas till 30 procent»; samt

4) motionen II: 585 av herr *Karlsson* i Stuvsta, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta avslå Kungl. Maj:ts förslag om höjning av porto på utgivarkorsband, kommissionärskorsband och postabonnerade tidningar».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 453, II: 583, II: 585 och II: 586.

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas följande.

I skrivelse den 23 februari 1951 har *generalpoststyrelsen* framlagt förslag om höjning av vissa postavgifter. Förslaget omfattar avgifterna för postpaket, postanvisningar, postförskott, rekommendation och assurans, utbetalningskort i postgirorörelsen samt avgifterna i tidningsrörelsen. Vidare föreslår styrelsen borttagande av det nu gällande särskilda lägre portot för s. k. lokalbrev. Däremot har styrelsen ansett sig icke för närvarande böra ifrågasätta någon höjning av riksportot för brev.

Innebörden av styrelsens förslag framgår av följande sammanställning.

Sammanställning av nuvarande avgifter samt av generalpoststyrelsen föreslagna ändringar.

Försändelseslag	Avgiftsgrupper	Nuvarande avgiftsbelopp öre	Generalpoststyrelsens förslag öre
Brev	riks	högst 20 gram	} 20 40 60
		över 20—125 gram	
		» 125—500 »	
	lokal	högst 20 gram	
		över 20—125 gram	
		» 125—500 »	
Minimiporto för affärshandlingar	riks	20	} 20
	lokal	15	
Paket	högst 1 kg	80	} 110 140 170 170 öre
	över 1—3 kg	110	
	» 3—5 »	140	
	» 5 kg	140 öre	
		för de första 5 kg och därefter 60 öre för vart överskjutande kg eller del därav.	
Postanvisningar	högst 10 kr	25	} 30 60
	över 10—100 kr	40	
	» 100—500 kr	55	
	» 500—2 000 kr	70	
Postförskott	per försändelse	10	20
Rekommendation	per försändelse	25	40
Assurans		45 öre för assuransbelopp av högst 1 000 kr med tillägg av 10 öre för varje överskjutande belopp av 1 000 kr eller del därav.	40 öre i grundavgift med tillägg av 10 öre för varje 1 000 kr eller del av 1 000 kr av assuransbeloppet.
Utbetalningskort i postgirorörelsen		15	20
Utgivarkorsband i allmänhet	varje $\frac{1}{2}$ kg eller del av $\frac{1}{2}$ kg	14	21
	dock lägst	56	84

Försändelseslag	Avgiftsgrupper	Nuvarande avgiftsbelopp öre	Generalpoststyrelsens förslag öre
kommissionärskorsband	varje kg eller del av kg för tidning med minst 6 nr i veckan.	17	26
	dock lägst	34	52
Postabonnerade tidningar	varje kg eller del av kg för tidning med mindre än 6 men minst 1 nr i veckan,	22	33
	dock lägst	44	66
Tidningsbilagor	varje i tidningstaxan intagen abonnemangstermin	30	45
	varje under en vecka utkommande nr av tidningen,	¹ 29	¹ 44
	dock lägst	¹ 58	¹ 88
	varje helt eller påbörjat kg av tidningens sammanlagda årsvikt	¹ 20	¹ 30
	sammanlagd avgift för ett postabonnerat tidningsexemplar, lägst	48	72
	högst 25 gram	1	2

Över generalpoststyrelsens framställning ha utlåtanden avgivits av *riksräkenskapsverket* den 7 mars 1951 och *statens priskontrollnämnd* den 14 mars 1951.

Rörande innehållet i generalpoststyrelsens framställning ävensom i de däröver avgivna yttrandena tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen (s. 3—11).

Till stöd för det i propositionen framlagda förslaget har *departementschefen* anfört följande:

»Generalpoststyrelsens förslag till avgiftshöjningar är föranlett av de ökade driftutgifter, som följa av löne- och prisstegringarna samt avskrivningar enligt nuvärdesprincipen. Vid bifall till styrelsens förslag kan överskottet av postverkets rörelse för helt budgetår beräknas uppgå till ca 16 milj. kronor. För budgetåret 1951/52 beräknas dock överskottet sjunka till omkring 13,5 milj. kronor, beroende framförallt på att de föreslagna nya avgifterna i tidningsrörelsen icke kunna tillämpas förrän fr. o. m. den 1 januari 1952.

Såsom generalpoststyrelsen framhåller har tidigare ett överskott av ca 15 milj. kronor ansetts motsvara en normal förräntning av det i postverket nedlagda kapitalet jämte skälig vinstmarginal. Enligt styrelsen borde måhända ett normalt överskott med hänsyn till det sjunkande penningvärdet, postverkets ökade rörelse m. m. ligga högre. En mera väsentlig ökning av

¹ Dessa avgifter avse helår och beräknas i förhållande därtill för kortare abonnemangstider.

postverkets överskott kan emellertid icke uppnås utan höjning av det inrikes brevportot, vilket styrelsen icke är beredd att tillstyrka.

Riksräkenskapsverket åter förordar, att även inrikes brevportot höjes. Ämbetsverket erinrar, att postverkets överskott under åren 1933—1939 varierat mellan i runda tal 16 och 21 milj. kronor. Med nuvarande penningvärde borde därför överskottet för att bibehållas vid förkrignivåns storlek ligga mellan 30 och 40 milj. kronor.

För egen del ansluter jag mig till riksräkenskapsverkets uppfattning. Jag tillstyrker därför att riksportot för brev höjes med 5 öre, vilket belopp är det minsta som av praktiska skäl kan ifrågakomma. Såsom generalpoststyrelsen framhållit böra därvid även portot för inrikes brevkort och minimiavgiften för riksförsändelse, innehållande affärshandlingar, höjas med 5 öre.

De av generalpoststyrelsen föreslagna avgiftshöjningarna, vilka av pris-kontrollnämnden lämnats utan erinran, anser jag mig böra tillstyrka med den jämkningen allenast beträffande lokalportot för brev och minimiavgiften för lokal affärshandlingsförsändelse, som följer av de av mig förordade riksportoförhöjningarna. Liksom styrelsen anser jag nämligen såväl ekonomiska som praktiska skäl tala för att det särskilda lokalportot slopas.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle avgifterna för brev utgå med 25 öre vid en vikt av högst 20 gram, med 45 öre vid en vikt över 20 t. o. m. 125 gram och med 65 öre vid en vikt över 125 t. o. m. 500 gram. Vidare skulle avgifterna för enkelt och dubbelt brevkort utgå med 20 resp. 40 öre samt minimiavgiften för korsband, innehållande affärshandlingar, fastställas till 25 öre. I övrigt skulle de avgifter tillämpas, som upptagits som generalpoststyrelsens förslag i den inledningsvis återgivna sammanställningen.

De merinkomster för postverket, som höjningen av inrikes brevportot och övriga i samband därmed nämnda avgifter medföra, beräknas av generalpoststyrelsen till i runt tal 27 milj. kronor. Postverkets överskott skulle alltså vid bifall till vad jag förordat uppgå till ca 40,5 milj. kronor för budgetåret 1951/52 och ca 43 milj. kronor för följande budgetår.

De nya avgifterna böra tillämpas från och med den 1 juni 1951 utom beträffande avgifterna i tidningsrörelsen, vilka böra träda i tillämpning den 1 januari 1952.»

Såsom motivering för det i de likalydande motionerna I:451 och II:583 framställda yrkandet ha motionärerna anfört i huvudsak följande. För sin del kunde motionärerna icke godtaga någon ytterligare höjning av portot utöver vad generalpoststyrelsen föreslagit. Om departementschefens förslag skulle genomföras, finge det nämligen icke önskvärda konsekvenser. Minimiavgiften för lokalportot skulle sålunda komma att i ett steg höjas från 15 öre till 25 öre, en mycket betydande kostnadsstegring för allmänheten, näringslivet och organisationsvärlden. Tillsammans med att portot för riksförsändelserna skulle höjas från 20 till 25 öre skulle detta innebära kostnadsökningar av en storleksordning, som i nuvarande läge icke kunde anses berättigad. För vissa delar av näringslivet skulle kostnadsstegringarna bli icke

oväsentliga och svåra att bära inom ramen för gällande kalkyler. Även för organisationsvärlden skulle en sådan portohöjning bli besvärande. De fackliga rörelserna, religiösa och andra ideella organisationer använde sig i stor utsträckning av brevfräsändelser för sin verksamhet. Redan relativt obetydliga lokala organisationer torde ganska ofta komma upp till 5 000 fräsändelser per år. För dessa bleve kostnadsökningen enligt departementschefens förslag 500 kronor. För större föreningar och riksorganisationer mångdubblades dessa belopp, och olägenheterna härav vore uppenbara.

Några bärande skäl för att man icke skulle kunna nöja sig med ett inkomstöverskott av den storleksordning generalpoststyrelsen föreslagit hade varken av riksräkenskapsverket eller av departementschefen anförts. Det samhällsekonomiska läget torde icke kräva taxehöjningar av denna omfattning. Portohöjningar utöver vad styrelsen föreslagit skulle också få karaktären av skärpt indirekt beskattning av permanent karaktär. Det syntes motionärerna vara olämpligt att medan 1949 års skattekommitté arbetade vidtagna en så pass ingripande åtgärd.

I de likalydande motionerna I: 452 och II: 586 har bland annat uttalats, att det skäl riksräkenskapsverket anfört för sitt ställningstagande och vilket departementschefen gjort till sitt ansåge motionärerna icke vara av den art att det kunde accepteras. Som generalpoststyrelsen framhållit kunde en väsentlig ökning av postverkets inkomster utöver vad styrelsen föreslagit icke rimligen tänkas ske annat än genom en höjning av det inrikes brevportot, vilken styrelsen för närvarande icke vore beredd att tillstyrka. Riksportot för brev låge för närvarande jämförelsevis högt. En höjning vore icke erforderlig med hänsyn till poströrelsens bärighet. Enligt verkställda beräkningar låge postverkets genomsnittliga självkostnader för inrikes brev högst avsevärt under det nuvarande riksportot, som gäve ett medelporto av 21,7 öre. Önskvärdheten av att hålla en sund balans mellan de olika postavgifterna inbördes talade enligt generalpoststyrelsens uppfattning för att en höjning av brevportot icke borde vidtagas annat än under tvingande omständigheter. I propositionen yrkades likväl en höjning av riksportot. Att i en tid av stigande levnadskostnader ytterligare öka dessa genom icke nödvändiga prishöjningar ansåge motionärerna icke vara en vare sig klok eller riktig åtgärd. Motionärerna ville i detta sammanhang peka på det förhållandet att priskontrollnämnden, som varit i tillfälle yttra sig över styrelsens förslag — men icke över Kungl. Maj:ts — ansett de däri föreslagna taxeatgärderna vara väl avvägda och i stort sett motsvara vad som åsyftats vid målsättningen. Detta kunde såvitt motionärerna funne endast innebära att ej heller priskontrollnämnden för närvarande vore beredd tillstyrka en sådan ytterligare väsentlig ökning av avgifterna som departementschefen föreslagit.

Till stöd för det i de likalydande motionerna I: 453 och II: 584 framförda yrkandet har anförts i huvudsak följande. Postverket hade enbart haft sina egna ekonomiska synpunkter att anlägga på den nu föreslagna taxehöjningen. Därutöver måste emellertid anföras ytterligare några synpunkter,

vilka generalpoststyrelsen självfallet icke haft att anlägga men som måste in i bilden, om verkningarna för tidningspressen av de föreslagna taxehöjningarna rätt skulle kunna bedömas. Tidningarna arbetade som företag, mer än kanske några andra, med fasta inkomster. De kunde sålunda icke när och hur som helst höja vare sig prenumerations-, lösnummer- eller annonspriser. Däremot vore allt vad de hade att köpa av förnödenheter och arbetsprestationer underkastat minst samma stegringar som andra grupper av företag, vilka hade lätt att i sin försäljningspolitik följa en successivt stigande prisnivå. Just nu hade tidningarna att vidkännas svåra prisstegringar på bl. a. papper och metaller, vartill komme de allmänna lönehöjningarna. Det vore rimligt, att tidningsföretagen liksom andra företag finge vidkännas dessa »normala» kostnadsstegringar, men då ökningarna finge den omfattning som i propositionen föreslagits och uppginge till 70 % inom den korta tidrymden av tre år, funnes anledning ifrågasätta, om detta från statsverkets sida gentemot tidningspressen vore en sund och rimlig prispolitik. Två konsekvenser måste nämligen tänkas kunna inställa sig, dels möjligheten av att tidningarna i ännu större utsträckning än hittills anordnade egen distribution genom särskilda distributionsföretag, dels en sådan höjning av abonnemangsavgifterna, att ökningen av postverkets inkomster utebleve. Ingendera av dessa båda tänkbara konsekvenser vore för statsverket önskvärd. Därtill komme den viktiga synpunkten, att det för det allmänna näppeligen kunde betraktas som något i och för sig önskvärt, att tidningsläsning förenades med sådana kostnader, att den ganska snart komme att bli en relativt dyrbar lyxvara. Tvärtom måste det ur både politisk och kulturell synpunkt sägas vara ett intresse, att medborgarna i vårt land till ett överkomligt pris ägde tillgång till en så mångsidig tidningsläsning som möjligt.

Poststyrelsen hade, tydligen som ett försvar för sitt förslag, anfört att förslaget om en provisorisk höjning av nuvarande avgifter med 50 % skett i samförstånd med Svenska tidningsutgivareföreningens styrelse. Härtill vore att säga, att den delegation inom föreningen, som underhandlat med postverket, ställdes inför krav på höjningar av taxorna med mer än 100 %. Det syntes då delegationen som ett framsteg, när den lyckades förmå generalpoststyrelsen att stanna vid 50 %, särskilt som icke heller detta kunde anses bindande, eftersom ärendet i sista hand måste bli en riksdagsfråga. Svenska tidningsutgivareföreningen, som vore det representativa organet för alla landets tidningsutgivare och inneslöte alla politiska riktningar, hade emellertid fullt tydligt klargjort sin ställning till förslaget genom ett enhälligt antaget uttalande vid allmänt sammanträde den 20 mars 1951 av följande lydelse: »Efter diskussionen beslöt föreningen att uttala sina allvarliga bekymmer inför den föreslagna avgiftshöjningen och uttalade den förhoppningen, att höjningen med hänsyn till det allvarliga ekonomiska läge, vari tidningarna befinna sig, måtte i görligaste mån begränsas.» Härav torde till fullo få anses klarlagt, att Svenska tidningsutgivareföreningen icke godtagit en sådan avgiftshöjning som här föreslagits.

Slutligen ville motionärerna understryka, att eftersom höjningen endast

vore provisorisk, i avvaktan på den grundligare utredning i och för modernisering och rationalisering av tidningsrörelsen inom postverket som igångsatts, framstode även detta som ett skäl för att icke pålägga just tidningsföretagen hårdare taxepålagor än andra postverkets kunder. Självfallet borde tidningarna och tidningsföretagen vidkännas sådana kostnadsökningar, som kunde anses rimliga och skäliga. Skälighetssynpunkten syntes vara mer än väl tillgodosedd, om den nu föreslagna här ifrågavarande taxehöjningen fastställdes till 30 %.

I motionen II:585 har framhållits, att den allmänna prishöjningen, inte minst på papper, sannolikt komme att resultera i höjda abonnemangspriser på tidningarna. Lades till detta ökade fraktkostnader för tidningarna, kunde befaras en sådan stegring av tidningarnas priser, att det för många bleve svårt att hålla sig med en daglig nyhetstidning. Inga statsfinansiella skäl kunde åberopas för den ifrågasatta höjningen, och en sådan skulle verka oförmånligt för den stora allmänheten.

Innebörden av yrkandet i motionerna I: 453 och II: 584 om höjning av nuvarande avgifter för utgivarkorsband och postabonnerade tidningar med 30 procent framgår av följande till utskottet från generalpoststyrelsen under hand lämnade uppgifter.

Försändelseslag	Avgiftsgrupper	Nuvarande avgiftsbelopp öre	Avgiftsbelopp efter höjning med 30 procent öre
Utgivarkorsband i allmänhet.....	varje $\frac{1}{2}$ kg eller del av $\frac{1}{2}$ kg	14	18
	dock lägst	56	72
kommissionärskorsband	varje kg eller del av kg för tidning med minst 6 nr i veckan	17	22
	dock lägst	34	44
	varje kg eller del av kg för tidning med mindre än 6 men minst 1 nr i veckan	22	29
	dock lägst	44	58
Postabonnerade tidningar	varje i tidningstaxan in- tagen abonnemangs- termin	30	40
	varje under en vecka ut- kommande nr av tid- ningen	¹ 29	¹ 38
	dock lägst	¹ 58	¹ 76
	varje helt eller påbörjat kg av tidningens sam- manlagda årsvikt	¹ 20	¹ 26
	sammanlagd avgift för ett postabonnerat tid- ningsexemplar, lägst	48	62

¹ Dessa avgifter avse helår och beräknas i förhållande därtill för kortare abonnemangstider.

Utskottets yttrande.

I den föreliggande propositionen har framlagts förslag om höjning av vissa postavgifter innebärande även slopande av det särskilda lokalportot.

I skrivelse den 23 februari 1951 har generalpoststyrelsen föreslagit en höjning av vissa postavgifter. De av generalpoststyrelsen föreslagna höjningarna omfatta — förutom lokalportots slopande — avgifterna för postpaket, postanvisningar, postförskott, rekommendation och assurans, utbetalningskort i postgiroörelsen samt avgifterna i tidningsrörelsen (avgifterna för utgivarorsband, postabonnerade tidningar och tidningsbilagor). Någon höjning av riksportot för brev har generalpoststyrelsen ansett sig icke för närvarande böra förorda. Omfattningen av generalpoststyrelsens förslag framgår av den i det föregående intagna sammanställningen. Styrelsens förslag har beräknats ge ett överskott av postverkets rörelse av omkring 16 miljoner kronor för helt budgetår. För budgetåret 1951/52 har överskottet emellertid beräknats komma att uppgå till allenast omkring 13,5 miljoner kronor, beroende framför allt på att de föreslagna nya avgifterna i tidningsrörelsen icke kunna tillämpas förrän från och med den 1 januari 1952.

Propositionsförslaget upptar, i anslutning till vad riksräkenskapsverket i sitt remissyttrande förordat, förutom av generalpoststyrelsen föreslagna avgiftshöjningar, jämväl höjning med 5 öre av riksportot för brev, portot för inrikes brevkort och minimiavgiften för riksförsändelse, innehållande affärshandlingar. I enlighet härmed och som följd av att det särskilda lokalportot föreslås skola borttagas skulle, lika för hela riket, avgifterna för brev utgå med 25 öre vid en vikt av högst 20 gram, med 45 öre vid en vikt över 20 till och med 125 gram och med 65 öre vid en vikt över 125 till och med 500 gram. Vidare skulle avgifterna för enkelt och dubbelt brevkort utgå med 20 resp. 40 öre samt minimiavgiften för korsband, innehållande affärshandlingar, fastställas till 25 öre. Sistnämnda avgiftshöjningar beräknas tillföra postverket ytterligare omkring 27 miljoner kronor, i följd varav postverkets överskott enligt propositionsförslaget skulle komma att uppgå till omkring 40,5 miljoner kronor för budgetåret 1951/52 och till omkring 43 miljoner kronor för följande budgetår.

Såsom skäl för höjningen utöver det av generalpoststyrelsen framlagda förslaget uttalas i propositionen, att postverkets överskott under åren 1933—1939 varierat mellan i runda tal 16 och 21 miljoner kronor samt att överskottet för att bibehållas vid förkrignivåns storlek borde med nuvarande penningvärde ligga mellan 30 och 40 miljoner kronor. Vidare framhålles, att någon mera väsentlig höjning av postverkets överskott icke kunde uppnås utan höjning av det inrikes brevpportot, vilket av praktiska skäl icke kunde höjas med mindre belopp än 5 öre.

Utskottet finner de i propositionen redovisade skälen för en höjning av riksportot bärande och tillstyrker sålunda propositionsförslaget om höjning av portot för brev, brevkort och affärshandlingar. Likaså delar utskottet den i propositionen uttalade uppfattningen att det särskilda lokalportot bör borttagas. I enlighet härmed avstyrker utskottet de likalydande motionerna

I: 451 (av herr Ohlon m. fl.) och II: 583 (av herr Ohlin m. fl.) ävensom de likalydande motionerna I: 452 (av herrar Wehtje och Cassel) samt II: 586 (av herr Hagberg i Malmö m. fl.).

Utskottet tillstyrker ävenledes bifall till det i propositionen framlagda förslaget såvitt avser höjning av avgifterna för postpaket, postanvisningar, postförskott, rekommendation och assurans, utbetalningskort i postgironörelsen samt tidningsbilagor.

I de likalydande motionerna I: 453 (av herr Holmbäck m. fl.) samt II: 584 (av herr Hedlund i Rådom m. fl.) har hemställts, att höjningen av postavgiften för utgivarkorsband och postabonnerade tidningar måtte fastställas till 30 % i stället för i propositionen föreslagna 50 %. Det framgår av den i propositionen förebragta utredningen, att avgifterna i postverkets tidningsrörelse bl. a. till följd av statsmakternas principiella inställning i denna fråga hittills hållits lägre än vad en avvägning av taxorna med hänsyn till rörelsens ekonomiska bärighet i och för sig skulle föranlett. Den i propositionen föreslagna höjningen av här ifrågakarande avgifter, vilken angivits vara provisorisk i avvaktan på närmare utredning om modernisering och rationalisering av postverkets tidningsrörelse, betingas ej av en ändrad inställning till grunderna för bestämmandet av ifrågakarande avgifter. Förslaget redovisas i stället huvudsakligen såsom resultatet av förhandlingar mellan generalpoststyrelsen och svenska tidningsutgivarföreningens styrelse. I propositionen angives att genomförandet av förslaget skulle — om tidningsrörelsen därefter behölle sin nuvarande omfattning — medföra en inkomstökning i denna rörelse med omkring 8 miljoner kronor för år. För budgetåret 1951/52 beräknades inkomstökningen till 5,35 miljoner kronor.

Utskottet finner med hänsyn till inträffade kostnadsstegringar en höjning även av avgifterna i tidningsrörelsen motiverad. Var gränsen för avgiftshöjningen för närvarande lämpligen bör sättas är en avvägningsfråga. Utskottet har vid sitt ställningstagande härutinnan låtit sig ledas av en strävan att, i avvaktan på en närmare utredning rörande postverkets tidningsrörelse, söka en lösning, som icke komme att framstå såsom alltför betungande för de ekonomiskt svagare tidningsföretagen. Därvid har det i motionerna I: 453 och II: 584 framförda yrkandet om en avgiftshöjning på 30 % tillvunnit sig särskilt beaktande inom utskottet. Ett bifall till detta yrkande skulle, enligt vad som framgår av från generalpoststyrelsen under hand inhämtade uppgifter, medföra ett inkomstbortfall i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med omkring 3,2 miljoner kronor för år. Inkomstbortfallet för nästa budgetår skulle komma att uppgå till omkring 2,1 miljoner kronor. Postverkets överskott kan sålunda vid bifall till ifrågakarande motionsvis framtäckta yrkande beräknas uppgå till omkring 38,4 miljoner kronor för budgetåret 1951/52 och till omkring 39,8 miljoner kronor för följande budgetår. Utskottet finner att en dylik avvägning av postavgifterna för utgivarkorsband och postabonnemang knappast skulle medföra sådana ekonomiska verkningar, att den ur statsfinansiell synpunkt icke vore godtagbar. I enlighet härmed anser sig utskottet kunna biträda det motionsvis framförda yrkandet att höjningen av

ifrågavarande slag av postavgifter begränsas till 30 %. Utskottet finner därvid angeläget understryka, att denna avvägning av postavgifterna i tidningsrörelsen av utskottet betraktas såsom provisorisk i avvaktan på vidare utredning och att utskottet sålunda icke tagit ståndpunkt till frågan om de grunder efter vilka dessa postavgifter framdeles böra avvägas.

Härmed har utskottet jämväl tagit ställning till motionen II: 585 (av herr Karlsson i Stuvsta), vari hemställts om avslag å förslaget om höjning av avgifterna för postbefordran av tidningar.

I vad avser tidpunkterna för genomförandet av höjningen av postavgifterna har utskottet ingen erinran mot Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte — med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 153 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas — i anledning av de likalydande motionerna I: 453 av herr Holmbäck m. fl. och II: 584 av herr Hedlund i Rådombeslut m. fl., bifalla Kungl. Maj:ts förslag med den ändring, att befodringsavgifterna för utgivarkorsband och postabonnerade tidningar skola utgå med de i nedanstående sammanställning under rubriken *utskottets förslag* angivna beloppen,¹⁾

Försändelseslag	Avgiftsgrupper	Kungl. Maj:ts förslag öre	Utskottets förslag öre
Utgivarkorsband i allmänhet	varje $\frac{1}{2}$ kg eller del av		
	$\frac{1}{4}$ kg	21	18
	dock lägst	84	72
	kommissionärskors- band		
	varje kg eller del av kg		
	för tidning med minst		
	6 nr i veckan	26	22
	dock lägst	52	44
	varje kg eller del av kg		
	för tidning med mindre		
	än 6 men minst 1 nr		
	i veckan	33	29
Postabonnerade tid- ningar	dock lägst	66	58
	varje i tidningstaxan in- tagen abonnemangs- termin	45	40
	varje under en vecka ut- kommande nr av tid- ningen	44 ¹⁾	38 ¹⁾
	dock lägst	88 ¹⁾	76 ¹⁾
	varje helt eller påbörjat kg av tidningens sam- manlagda årsvikt	30 ¹⁾	26 ¹⁾
	sammanlagd avgift för ett postabonnerat tid- ningsexemplar, lägst	72	62

¹⁾ Dessa avgifter avse helår och beräknas i förhållande därtill för kortare abonnemangstider.

B) att följande motioner, nämligen
 de likalydande motionerna I: 451 av herr Ohlon m. fl. och
 II: 583 av herr Ohlin m. fl.,
 de likalydande motionerna I: 452 av herrar Wehtje och Cassel
 samt II: 586 av herr Hagberg i Malmö m. fl., samt
 motionen II: 585 av herr Karlsson i Stuvsta,
 måtte, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad
 utskottet ovan anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan
 åtgärd.

Stockholm den 26 april 1951.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Gustaf Elofsson, Petréⁿ*, Falk, Niklasson, Wehtje, Einar Eriksson, Rune Johansson och Ebbe Ohlsson samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Sandberg*, Jonsson i Skedsbygd, Orgård, Kristensson i Osby*, Hagberg i Malmö, Nilsson i Kristinehamn, Persson i Svensköp, Olofsson och Brandt*.

*) Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservationer:

I) av herrar *Petrén*, *Wehtje*, *Ebbe Ohlsson*, *Sandberg*, *Kristensson* i Osby, *Hagberg* i Malmö och *Persson* i Svensköp, vilka ansett utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»I den föreliggande propositionen har framlagts förslag om höjning av vissa postavgifter innebärande även slopande av det särskilda lokalportot.

I skrivelse den 23 februari 1951 har Generalpoststyrelsen föreslagit en höjning av vissa postavgifter. Detta förslag är föranlett av de ökade driftutgifter, som följa av löne- och prisstegringarna samt avskrivningar enligt nuvärdessprincipen. Vid bifall till styrelsens förslag kan överskottet av postverkets rörelse för helt budgetår beräknas uppgå till cirka 16 miljoner kronor. För budgetåret 1951/52 beräknas dock överskottet sjunka till omkring 13,5 miljoner kronor, beroende framför allt på att de föreslagna nya avgifterna i tidningsrörelsen icke kunna tillämpas förrän från och med den 1 januari 1952.

I enlighet med hittillsvarande betraktelsesätt, enligt vilket ett överskott av omkring 15 miljoner kronor ansetts motsvara en normal förräntning av det i

postverket nedlagda kapitalet jämte skälig vinstmarginal för beredande av tillräcklig rörelsefrihet för verksamheten, skulle de förenämnda överskotten enligt Generalpoststyrelsens mening kunna anses tillfredsställande.

De av Generalpoststyrelsen föreslagna höjningarna omfatta — förutom lokalportots slopande — avgifterna för postpaket, postanvisningar, postförskott, rekommendation och assurans, utbetalningskort i postgiro rörelsen samt avgifterna i tidningsrörelsen (avgifterna för utgivarkorsband, postabonnerade tidningar och tidningsbilagor). Omfattningen av Generalpoststyrelsens förslag framgår av den i det föregående intagna sammanställningen.

Propositionsförslaget upptar emellertid, i anslutning till vad Riksräkenskapsverket i sitt remissyttrande förordat, förutom av Generalpoststyrelsen föreslagna avgiftshöjningar, jämväl höjning med 5 öre av riksportot för brev, portot för inrikes brevkort och minimiavgiften för riksförsändelse, innehållande affärshandlingar. I enlighet härmed och som följd av att det särskilda lokalportot föreslås skola borttagas skulle, lika för hela riket, avgifterna för brev utgå med 25 öre vid en vikt av högst 20 gram, med 45 öre vid en vikt över 20 t. o. m. 125 gram och med 65 öre vid en vikt över 125 t. o. m. 500 gram. Vidare skulle avgifterna för enkelt och dubbelt brevkort utgå med 20 resp. 40 öre samt minimiavgiften för korsband, innehållande affärshandlingar, fastställas till 25 öre. Sistnämnda avgiftshöjningar beräknas tillföra postverket ytterligare omkring 27 miljoner kronor, i följd varav postverkets överskott enligt propositionsförslaget skulle komma att uppgå till omkring 40,5 miljoner kronor för budgetåret 1951/52 och till omkring 43 miljoner kronor för följande budgetår.

Såsom skäl för höjningen utöver det av Generalpoststyrelsen framlagda förslaget uttalas i propositionen, att postverkets överskott under åren 1933—1939 varierat mellan i runda tal 16 och 21 miljoner kronor samt att överskottet för att bibehållas vid förkrignivåns storlek borde med nuvarande penningvärde ligga mellan 30 och 40 miljoner kronor. Vidare framhålles, att någon mera väsentlig höjning av postverkets överskott icke kunde uppnås utan höjning av det inrikes brevpportot, vilket av praktiska skäl icke kunde höjas med mindre belopp än 5 öre.

Några bärande skäl för att man icke skulle kunna nöja sig med ett inkomstöverskott av den storleksordning Generalpoststyrelsen föreslagit har enligt utskottets mening varken av Riksräkenskapsverket eller av departementschefen anförts. Som Generalpoststyrelsen framhållit kan en väsentlig ökning av postverkets inkomster utöver vad styrelsen föreslagit icke rimligen tänkas ske annat än genom en höjning av det inrikes brevpportot, vilken styrelsen f. n. icke vore beredd att tillstyrka. Riksportot för brev ligger f. n. jämförelsevis högt. En höjning är icke erforderlig med hänsyn till poströrelsens bärighet. Enligt verkställda beräkningar ligger postverkets genomsnittliga självkostnader för inrikes brev högst avsevärt under det nuvarande riksportot, som giver ett medelporto av 21,7 öre. Önskvärdheten av att hålla en sund balans mellan de olika postavgifterna inbördes talar enligt Generalpoststyrelsens uppfattning för att en

höjning av brevportot icke bör vidtagas annat än under tvingande omständigheter. För vissa delar av näringslivet skulle — vid ett bifall till propositionens förslag — kostnadsstegringarna bli icke oväsentliga och svåra att bära inom ramen för gällande kalkyler. Även för organisationsvärlden skulle en sådan portohöjning bli besvärande. De fackliga rörelserna, religiösa och ideella organisationer använda sig i stor utsträckning av brieförsändelser för sin verksamhet. Utskottet vill i detta sammanhang peka på det förhållandet att Priskontrollnämnden, som varit i tillfälle yttra sig över Generalpoststyrelsens förslag, ansett de däri föreslagna taxeåtgärderna vara väl avvägda och i stort sett motsvara vad som åsyftats vid målsättningen.

Portohöjningar utöver vad styrelsen föreslagit skulle få karaktären av skärpt indirekt beskattning. Det synes vidare utskottet vara olämpligt att, medan 1949 års skatteutredning arbetar, vidtaga en så pass ingripande åtgärd. Utskottet vill på anförda skäl och med beaktande av vad som anförts i de likalydande motionerna I: 451 (av herr Ohlon m. fl.) och II: 583 (av herr Ohlin m. fl.) ävensom motionerna I: 452 (av herrar Wehtje och Cassel) samt II: 586 (av herr Hagberg i Malmö m. fl.) avstyrka propositionen i vad densamma avser höjning av riksportot.

Däremot delar utskottet den i propositionen uttalade uppfattningen, att det särskilda lokalportot bör borttagas.

Utskottet anser sig jämväl böra tillstyrka bifall till de i propositionen framlagda förslagen såvitt avser höjning av avgifterna för postpaket, postanvisningar, postförskott, rekommendation och assurans, utbetalningskort i postgirorörelsen samt tidningsbilagor.

I de likalydande motionerna I: 453 (av herr Holmbäck m. fl.) — — — (= utskottets s. 9 rad 8 uppfifrån — rad 21 nedifrån) — — — beräknades inkomstökningen till 5,35 miljoner kronor.

Utskottet finner med hänsyn till inträffade kostnadsstegringar en höjning även av avgifterna i tidningsrörelsen motiverad. Var gränsen för avgiftshöjningen för närvarande lämpligen bör sättas är en avvägningsfråga. Utskottet har vid sitt ställningstagande härutinnan låtit sig ledas av en strävan att, i avvaktan på en närmare utredning rörande postverkets tidningsrörelse, söka en lösning, som icke komme att framstå såsom alltför betungande för de ekonomiskt svagare tidningsföretagen. Därvid har det i motionerna I: 453 och II: 584 framförda yrkandet om en avgiftshöjning på 30 % tillvunnit sig särskilt beaktande inom utskottet. Ett bifall till detta yrkande skulle, enligt vad som framgår av från Generalpoststyrelsen under hand inhämtade uppgifter, medföra ett inkomstbortfall i förhållande till Generalpoststyrelsens förslag med omkring 3,2 miljoner kronor för år. Inkomstbortfallet för nästa budgetår skulle komma att uppgå till omkring 2,1 miljoner kronor. Postverkets överskott kan sålunda vid bifall till vad utskottet härövan föreslagit och till ifrågakvarande motionsvis framställda yrkanden beräknas uppgå till omkring 11,4 miljoner kronor för budgetåret 1951/52 och till omkring 12,8 miljoner kronor för följande budgetår. Ur statsfinansiell synpunkt synes ett överskott av denna storlek kunna godtagas.

Utskottet finner därvid angeläget understryka, att denna avvägning av postavgifterna i tidningsrörelsen av utskottet betraktas såsom provisorisk i avvaktan på vidare utredning och att utskottet sålunda icke tagit ståndpunkt till frågan om de grunder efter vilka dessa postavgifter framdeles böra avvägas.

Härmed har utskottet jämväl tagit ställning till motionen II: 585 (av herr Karlsson i Stuvsta), vari hemställts om avslag å förslaget om höjning av avgifterna för postbefordran av tidningar.

I vad avser tidpunkterna för genomförandet av höjningen av postavgifterna har utskottet ingen erinran mot Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets hemställan.

Under återopande av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte — med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 153 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas — i anledning av de likalydande motionerna I: 451 av herr Ohlon m. fl. och II: 583 av herr Ohlin m. fl., de likalydande motionerna I: 452 av herrar Wehtje och Cassel samt II: 586 av herr Hagberg i Malmö m. fl. ävensom de likalydande motionerna I: 453 av herr Holmbäck m. fl. och II: 584 av herr Hedlund i Rådom m. fl., bifalla Kungl. Maj:ts förslag med den ändring, att befordringsavgifterna för brev, brevkort, affärshandlingar, utgivarkorsband och postabonnerade tidningar skola utgå med de i nedanstående sammanställning under rubriken *utskottets förslag* angivna beloppen;

Försändelseslag	Avgiftsgrupper	Kungl. Maj:ts	Utskottets
		förslag	förslag
		öre	öre
Brev	högst 20 gram	25	20
	över 20—125 gram....	45	40
	» 125—500 »	65	60
Brevkort enkelt	20	15
	dubbelt.....	40	30
Minimiporto för affärs- handlingar	25	20
Utgivarkorsband i allmänhet.....	varje $\frac{1}{2}$ kg eller del av $\frac{1}{2}$ kg	21	18
	dock lägst	84	72
kommissionärskors- band.....	varje kg eller del av kg för tidning med minst 6 nr i veckan	26	22
	dock lägst	52	44
	varje kg eller del av kg för tidning med mindre än 6 men minst 1 nr i veckan	33	29
	dock lägst	66	58
Postabonnerade tid- ningar	varje i tidningstaxan in- tagen abonnemangs- termin	45	40
	varje under en vecka ut- kommande nr av tid- ningen	¹ 44	¹ 38
	dock lägst	¹ 88	¹ 76
	varje helt eller påbörjat kg av tidningens sam- manlagda årsvikt....	¹ 30	¹ 26
	sammanlagd avgift för ett postabonnerat tid- ningsexemplar, lägst	72	62

B) att motionen II: 585 av herr Karlsson i Stuvsta måtte i den mån motionen icke kan anses besvarad genom vad utskottet ovan anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.»

II) av herr Nilsson i Kristinehamn.

¹ Dessa avgifter avse helår och beräknas i förhållande därtill för kortare abonnemangstider.